

Internationellt perspektiv

Hög utbildningsnivå som instrument för konkurrens och tillväxt har stått på agendan i många år – i Sverige och internationellt. Avtrycken i utbildningsstatistiken är tydliga med ökande studentantal såväl i Sverige som i flertalet jämförbara länder. Därmed har också kostnaderna ökat och frågan om hur denna verksamhet ska finansieras har alltmer kommit i fokus.

Under mer än två decennier har indikatorer över högre utbildning utvecklats i OECD-projektet Indicators of Education Systems (INES), och många länder medverkar i projektet. Resultaten har sedan början av nittiotalet presenterats i OECD-publikationen *Education at a Glance* (EaG) vars senaste version offentliggjordes hösten 2012.

Dessa indikatorer gör det möjligt att sätta in svensk högre utbildning i ett internationellt perspektiv och redovisningen i detta avsnitt baseras på indikatorerna.

BEFOLKNINGENS UTBILDNINGSNIVÅ

I internationella sammanhang diskuteras ofta utbildningens betydelse för tillväxt, välstånd och konkurrenskraft. Utbildning är sedan länge en central del i de flesta länders politik. Det återspeglas bland annat av att den högre utbildningen byggts ut i många länder under de senaste decennierna och att utbildningsnivån i befolkningen som konsekvens därav ökat. Det gäller också i Sverige, vilket framgår när utvecklingen i OECD-länderna av den eftergymnasiala utbildningsnivån studeras över tid.

Mellan 1997 och 2010 har andelen med eftergymnasial utbildning (se faktaruta) i OECD-länderna i genomsnitt ökat från 21 till 30 procent i befolkningen 25–64 år. I Sverige har motsvarande andel ökat från 21 till 34 procent under samma period, alltså i något högre takt.

Av de 25 OECD-länder som det finns uppgifter för både 1997 och 2010 var det Kanada som hade den högsta andelen i befolkningen 25–64 år med eftergymnasial utbildning

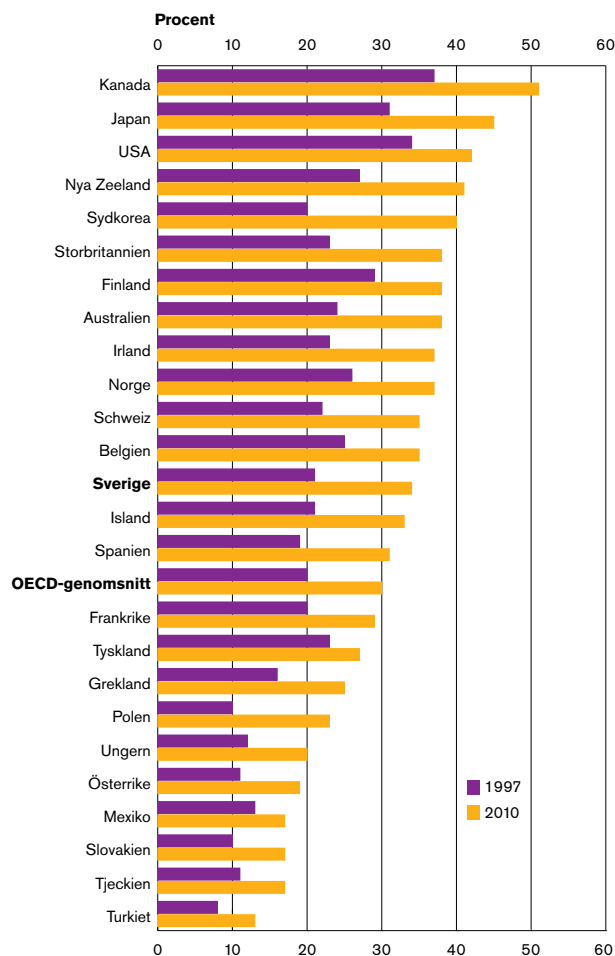
Internationell klassning av utbildningsnivå

Klassificeringen av utbildningar har sedan mitten av sjuttioalet systematiserats genom International Standard Classification of Education (ISCED). I ISCED-klassificeringen är utbildning på grundnivå och avancerad nivå placerad på nivå 5 och utbildning på forskarnivå på nivå 6. Nivå 5 är uppdelad i 5A och 5B. Nivå 5A avser högre utbildning som är tre år eller längre och kan ligga till grund för forskarutbildning, medan nivå 5B normalt avser utbildning som omfattar två till tre år och som har en mer praktisk eller yrkesförberedande karaktär. Uppdelningen mellan 5A och 5B varierar mellan länderna.

I Sverige är nästan all högskoleutbildning och utbildning på forskarnivå placerad på nivå 5A och 6, medan vissa kortare högskoleutbildningar och kvalificerade yrkeshögskoleutbildningar som är längre än två år klassas som 5B. I detta avsnitt benämns nivåerna 5A, 5B och 6 sammantaget *eftergymnasial utbildning*, "tertiary" på engelska. Notera att här ingår inte eftergymnasial utbildning som är kortare än två år.

Vid jämförelse mellan länder måste man tolka uppgifterna försiktigt, bland annat påverkas OECD-genomsnittet av att antalet länder har ökat och av att inte alla länder lämnar fullständiga uppgifter.

Education at a Glance bygger delvis på andra definitioner än dem som vanligtvis används i Sverige. Därvid kan skillnader finnas jämfört med andra uppgifter som redovisas i denna årsrapport eller i andra nationella sammanhang.

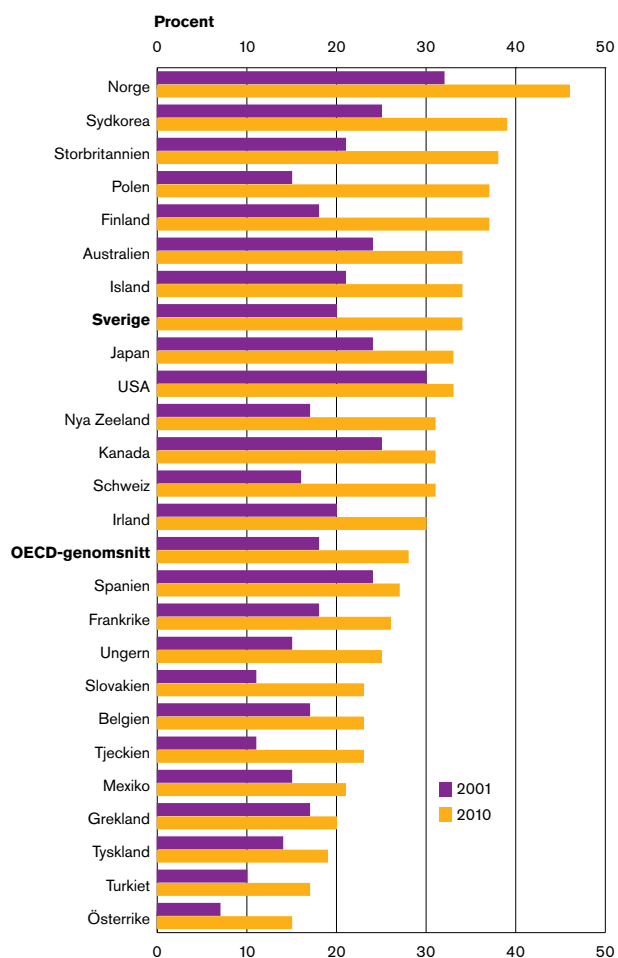
Figur 71. Andel i befolkningen 25–64 år med eftergymnasial utbildning (ISCED 5A, 5B eller 6) 1997 respektive 2010. Andelen med eftergymnasial utbildning har ökat i alla länder under perioden med i genomsnitt 50 procent, men ökningstakten varierar. Exempelvis har andelen fördubblats i Sydkorea och Polen, medan ökningen var väsentligt lägre i USA och Tyskland, 20 procent. I figuren ingår de 25 länder med uppgifter både 1997 och 2010. Källa: Tabell A1.4 EaG 2012.

2010, 51 procent. Även Japan, USA, Nya Zeeland och Sydkorea hade höga andelar, 40 procent eller högre. Sverige placerar sig här i mitten, vilket var samma placering som 1997.

Mycket av ökningen i Kanada beror dock på att utbildning på ISCED-nivå 5B, kortare utbildning som har en mer praktisk eller yrkesförberedande karaktär, ökat kraftigt. Utbildning på denna nivå utgör endast 10 procent av den eftergymnasiala utbildningen i Sverige.

Allt fler unga med högskoleutbildning

Utbyggnaden av den eftergymnasiala utbildningen har i allmänhet skett relativt nyligen och det är också bland de yngre som man snabbast kan se hur utbildningsnivån påverkas av ländernas utbildningssatsningar. När andelen i den yngre befolkningen 25–34 år med högskoleutbildning studeras framgår att den ökat mer i Sverige än i flera andra länder. År 2010 var det 34 procent av den svenska befolkningen 25–34 år som hade högskoleutbildning. Det var samma andel som i Australien och Island, vilket medför att Sverige tillhör topp tio-länderna. Högst andel hade

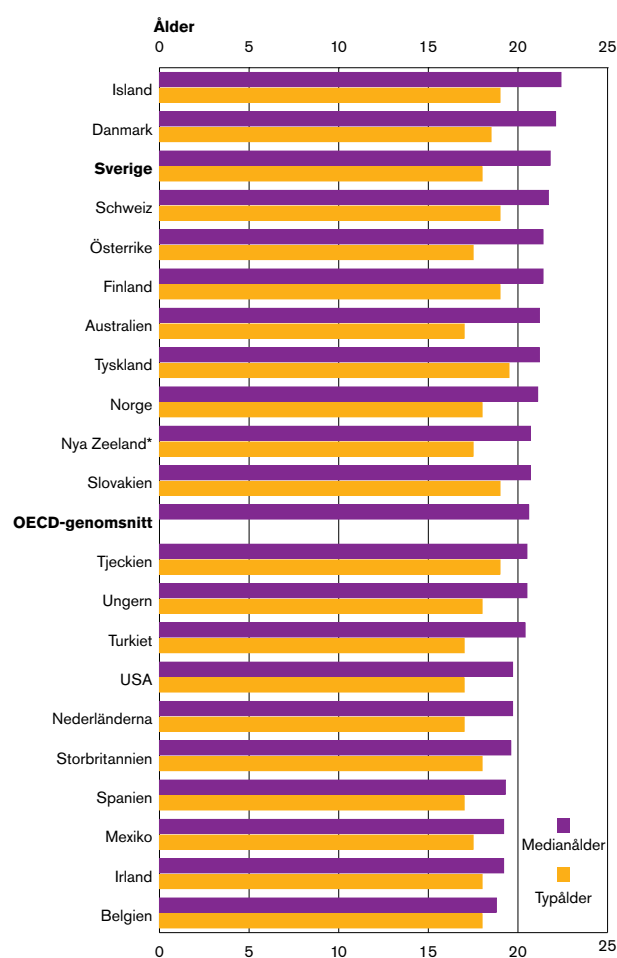

Figur 72. Andel i befolkningen 25–34 år med högskoleutbildning (ISCED 5A eller 6) 2001 respektive 2010. Andelen med högskoleutbildning bland de unga i befolkningen har i genomsnitt ökat med 60 procent inom OECD 2001–2010. För Sveriges del ökade andelen med 72 procent under perioden. Källa: Tabell A1.4 EAG 2012.

Norge med 46 procent, följt av Sydkorea, Storbritannien, Polen och Finland med mellan 37 och 39 procent vardera.

Tio år tidigare, 2001, var Sveriges andel i befolkningen 25–34 år med högskoleutbildning 20 procent, vilket då placerade Sverige tillsammans med Irland på en delad tiondeplats. Även då hade Norge högst andel med 32 procent, följt av USA, Kanada och Sydkorea med 25–30 procent vardera. Polen låg då på nittonde plats med 15 procent och är det land som haft den kraftigaste ökningen av andelen unga med högskoleutbildning. På tio år har denna andel i Polen ökat nära två och en halv gånger till 37 procent. Även i Finland, Tjeckien, Slovakien och Österrike har andelen unga med högskoleutbildning ökat kraftigt. I dessa länder har andelen mer än fördubblats 2001–2010.

När det gäller utbildning på gymnasienivå är den närmast att betrakta som en allmän norm bland yngre åldersgrupper i OECD-länderna. Det är i genomsnitt 74 procent av befolkningen 25–64 år som har gymnasieutbildning. Av de 34 OECD-länderna är det bara tre som ligger under 50 procent (Mexiko, Portugal och Turkiet). Tjeckien och Slo-

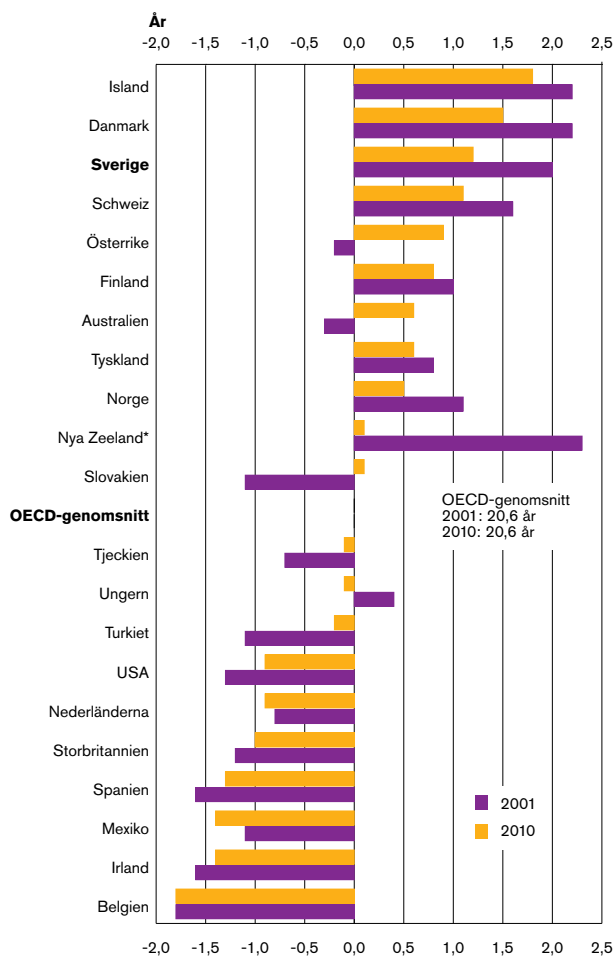
Figur 73. Medianålder för nybörjarna i högskoleutbildning (ISCED 5A) och elevernas typålder i början av det år då studieförberedande gymnasiestudier avslutas (ISCED 3A), 2010. I OECD var medianåldern 20,6 år 2010. Nybörjarna i de nordiska länderna tillhör de äldsta, vilket till del hör samman med att gymnasiestudierna i dessa länder avslutas vid relativt hög ålder. Källa: Tabell C3.1 och X1.1a i EAG 2012..

vakien ligger på över 90 procent, följda av Estland, USA, Polen, Kanada och på sjunde plats Sverige med 87 procent.

Allt yngre nybörjare i Sverige, men gamla internationellt

I OECD-länderna är det vanligt att man inleder sin eftergymnasiala utbildning nära i tiden efter det som motsvarar gymnasieskolan. Medianåldern inom OECD bland de som påbörjar högskolestudier (ISCED-nivå 5A) – den ålder vid vilken 50 procent av nybörjarna påbörjat sina högskolestudier – var 20,6 år 2010, och den har varit nära nog densamma sedan 2001. Observera att inresande studenter också ingår här. Dessa definieras, oavsett nivå, som nybörjare när de inleder sina studier i mottagarlandet. I Sverige finns inresande studenter främst på avancerad nivå vilket höjer medianåldern för nybörjargruppen.

För både 2001 och 2010 finns det uppgifter om nybörjarnas medianålder för 21 OECD-länder. Av dessa hade Island högst medianålder 2010 med 22,4 år. Därefter kom Danmark med 22,1 och Sverige med 21,8 år. De länder som

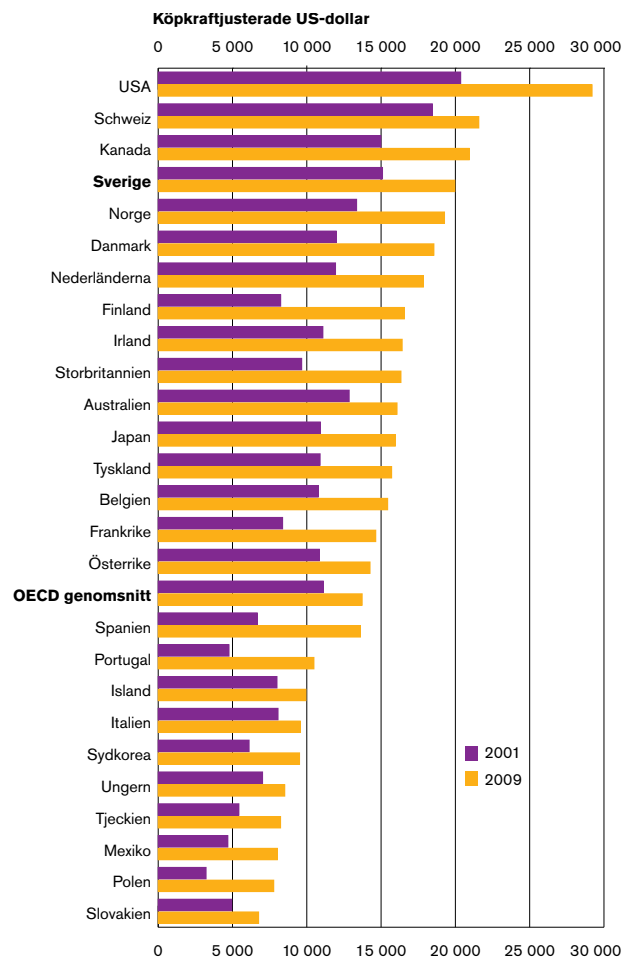

Figur 74. Skillnader i högskolenybörjarnas medianålder i förhållande till OECD-medianåldern 2001 och 2010, uttryckt i antal år. Avser nybörjare på ISCED-nivå 5A. Medianåldern bland nybörjarna har minskat i samtliga nordiska länder under perioden, i synnerhet i Sverige. * Avser medianåldern 2002 och 2010. Källa: Tabell C3.1 i EAG 2003 och 2012.

hade de yngsta nybörjarna (Spanien, Mexiko, Irland och Belgien) hade medianåldrar på 19,3 år eller lägre.

I Spanien och USA avslutas gymnasiestudierna normalt vid 18 års ålder, vilket till del bidrar till låg nybörjarålder. Emellertid har nybörjaråldern förändrats i många länder sedan 2001. Exempelvis har medianåldern minskat i alla nordiska länder mellan 2001 och 2010. Särskilt stor var nedgången i Sverige, från 22,6 till 21,8 år. Det är bland annat en konsekvens av att antagningsreglerna till högskolan ändrats för att underlätta för de som just avslutat gymnasiet att komma in i högskolan. Nedgången var också stor i Nya Zeeland, från 22,9 till 20,7 år. Det hänger samman med att antalet unga inresande studenter ökat kraftigt i Nya Zeeland, vilka – till skillnad från inresande i Sverige – främst studerar på grundnivå, vilket sänker medianåldern för nybörjargruppen där.

Under perioden har en genomgående tendens varit att medianåldern minskat i länder med hög medianålder, medan den ökat i länder med låg medianålder. Sammantaget har skillnaderna i nybörjarålder mellan länderna minskat under perioden.

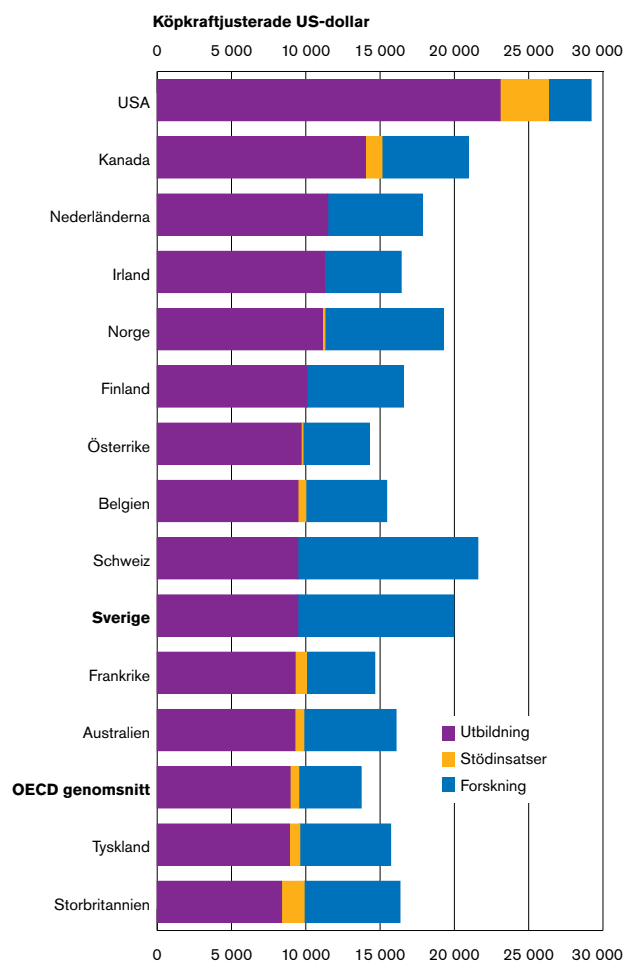
Figur 75. Utbildningsanordnarnas kostnader för eftergymnasial utbildning och forskning per helårsstudent 2000 och 2009 i respektive land, köpkraftsjusterade US-dollar, löpande priser. Källa: Indikator B1 i EAG 2003 och EAG 2012.

Skillnader mellan länder i nybörjarålder reflekterar skillnader i samhälle och utbildningssystem, bl.a. vid vilken ålder gymnasiestudierna avslutas. Den svenska högskolan karaktäriseras också av ett stort inslag av så kallat livslångt lärande vilket återspeglas i nybörjarnas ålder i Sverige.

KOSTNADEN FÖR EFTERGYMNASIAL UTBILDNING

Vid jämförelse länder emellan av utbildningsanordnarnas (lärosätenas m.fl.) kostnader för eftergymnasial utbildning, inklusive forskning, tillhör Sverige sedan många år de länder som satsar mest pengar per student. År 2009 var den totala kostnaden per student högst i USA, följt av Schweiz, Kanada och Sverige. Även flera av de andra nordiska länderna hade höga kostnader per student 2009.

År 2000 var det samma länder som låg i topp som 2009, med undantag för Finland och Australien. I Finland var kostnaden per student 2000 betydligt lägre än OECD-genomsnittet, men har sedan dess fördubblats i löpande pri-

Figur 76. Utbildningsanordnarnas kostnad per student i köpkraftsjusterade US-dollar fördelat på olika verksamheter för länderna med högst total kostnad 2009, samt för OECD-genomsnittet. Källa: Tabell B1.2 i EAG 2012. Uppgifter för Danmark och Japan saknas.

ser. Det kan jämföras med ökningstakten för OECD i genomsnitt som är 24 procent. Australien tillhörde de länder som satsade mest per student 2000, men sedan dess har utvecklingstakten varit lägre än i många länder. I Sverige har kostnaden per student ökat med 32 procent mellan 2000 och 2009.

Beroende på hur forskningen är organiserad i respektive land varierar också andelen forskningskostnader av den totala kostnaden för utbildningsanordnarnas verksamhet. Vid svenska universitet och högskolor bedrivs forskning i stor omfattning. I Sverige – och även Schweiz – är det därför till stor del kostnader för forskning som gör att kostnaden per student blir så hög. Här består kostnaden till mer än hälften av forskningskostnader och ser man bara till utbildningskostnaden hamnar Sverige och Schweiz längre ned på listan. Andra länder med förhållandevis hög andel forskningskostnader är Finland, Norge och Holland, omkring 40 procent (*Education at a Glance 2012*, Table B1.2).

För OECD-länderna i genomsnitt bestod kostnaderna 2009 till 65 procent av utbildning och 31 procent forskning, samt 4 procent service till studenter (bostäder, matsalar,

hälsovård etc.). Eftersom merparten av OECD:s kostnadsuppgifter är på totalnivå kan det vara bra att ha detta i åtanke när man jämför ländernas satsningar på utbildning. Forskningsandelen har generellt ökat något över åren, men 2000 var det samma länder som 2009 som hade betydligt högre andel forskning än OECD-genomsnittet.

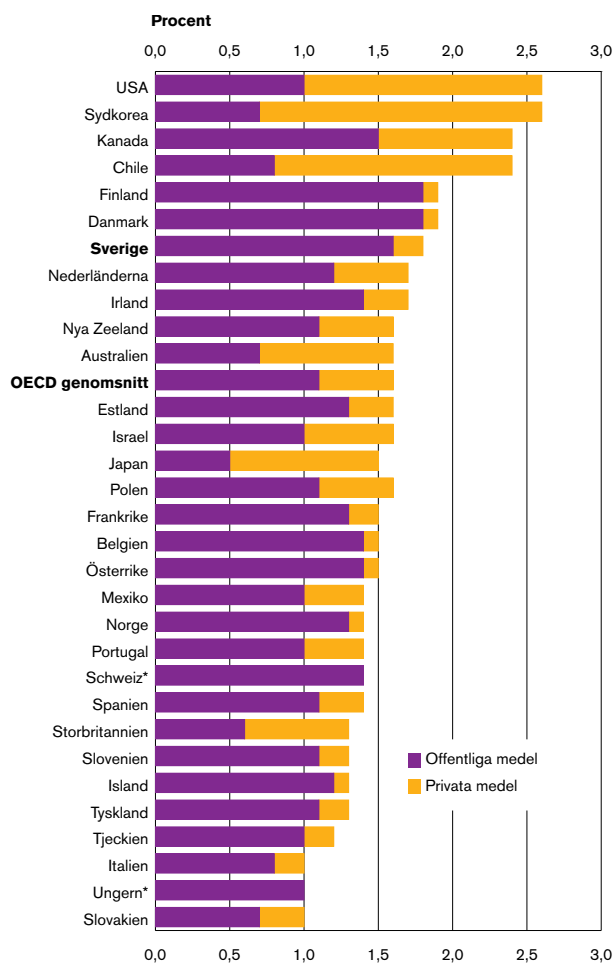
När man jämför själva utbildningsdelen av kostnaden per student blir spridningen mellan länderna betydligt mindre, med undantag för USA där utbildningskostnaden per student är dubbelt så hög som för OECD-genomsnittet. Andra länder med hög utbildningskostnad per student är Kanada, Nederländerna, Irland och Norge. I Sverige var utbildningsdelen av kostnaden per student 2009 i nivå med den i Schweiz och Belgien, samt lite över OECD-genomsnittet. Därmed placeras Sverige på delad åttondeplats av de 28 länder som det finns uppgifter för. Storbritannien och Tyskland hamnar under OECD-genomsnittet när man enbart jämför utbildningsdelen av kostnaden.

Satsningar på utbildning som andel av BNP

Ett annat sätt att mäta hur mycket länderna satsar på eftergymnasial utbildning och forskning inom högskolan är att ställa de totala beloppen i relation till landets bruttonationalprodukt (BNP). År 2009 satsade OECD-länderna i genomsnitt 1,6 procent av BNP på eftergymnasial utbildning och forskning inom högskolan (exklusive studiemedel). Ungefär 70 procent består av offentliga medel (1,1 procent av BNP) och 30 procent (0,5 procent av BNP) utgörs av privata medel. De länder som satsade mest 2009 i förhållande till BNP är USA, Sydkorea, Kanada och Chile. Dessa satsade omkring 2,5 procent av BNP på eftergymnasial utbildning och forskning inom högskolan. Förutom i Kanada är det dock privata medel som gör att satsningarna i dessa länder kommer upp i så höga andelar av BNP. Det är främst i utomeuropeiska länder som den privata finansieringen dominerar.

Andelen privat finansiering av eftergymnasial utbildning och forskning inom högskolan varierar från mindre än fem procent i Danmark, Finland och Norge till mer än 70 procent i Chile, Sydkorea och Storbritannien. Sverige sticker ut bland de nordiska länderna med nio procent av finansieringen från privata källor. Det beror på att den privata icke vinstdrivande sektorn i Sverige står för en hög andel av lärosätenas forskningsfinansiering jämfört med övriga OECD-länder (se *Privata sektorn – viktiga finansörer av forskning och utbildning på forskarnivå vid svenska lärosäten*, Statistik analys 2011/1, Högskoleverket).

Ser man till hur stor andel av BNP som satsas i form av offentliga medel så är det särskilt nordiska länder som ligger högt, med Finland, Danmark och Sverige i topp. Finland och Danmark lade ned offentliga medel motsvarande 1,8 procent av BNP på högre utbildning och forskning, medan Sverige satsade 1,6 procent. Trots att den privata finansieringen i de nordiska länderna är förhållandevis

Figur 77. OECD-ländernas satsningar 2009 på eftergymnasial utbildning och forskning inom högskolan från offentliga respektive privata källor, mätt som andel av BNP. Källa: Tabell B2.3, EAG 2012. *Uppgifter om privat finansiering saknas för Schweiz och Ungern.

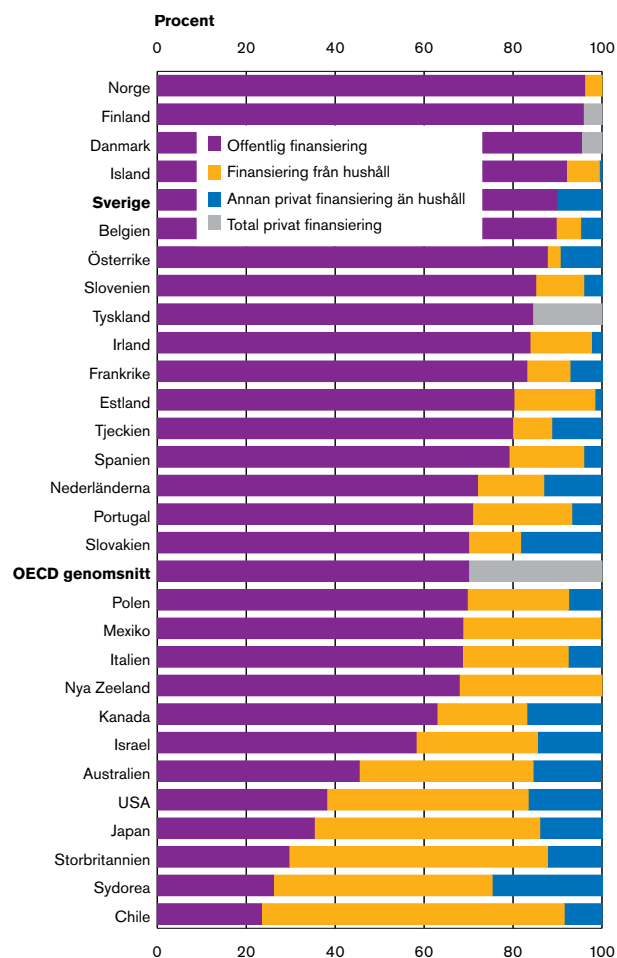
låg (0,1–0,2 procent av BNP) gör de offentliga satsningarna ändå att dessa tre länder tillhör de OECD-länder som satsar mest på högre utbildning och forskning.

Det är också intressant att jämföra vilka länder som satsar mest enligt de båda måtten. USA och Kanada satsar mycket både i förhållande till BNP och per student, medan Sydkoreas satsning i förhållande till BNP är hög, men inte per student. Sverige tillhör de länder som satsar mycket pengar på utbildning och forskning enligt båda måtten, i synnerhet avseende offentliga medel. Ser man enbart till själva utbildningsdelen ligger emellertid Sverige nära OECD-genomsnittet.

Ökad andel privat finansiering av utbildning

Eftergymnasial utbildning och forskning inom högskolan finansieras i de flesta länder till övervägande del av offentliga medel, men i ett fåtal länder dominerar den privata finansieringen. Det är huvudsakligen hushållen som står för den privata finansieringen, genom studieavgifter.

Den privata finansieringen av eftergymnasial utbildning och forskning inom högskolan består alltså i de flesta

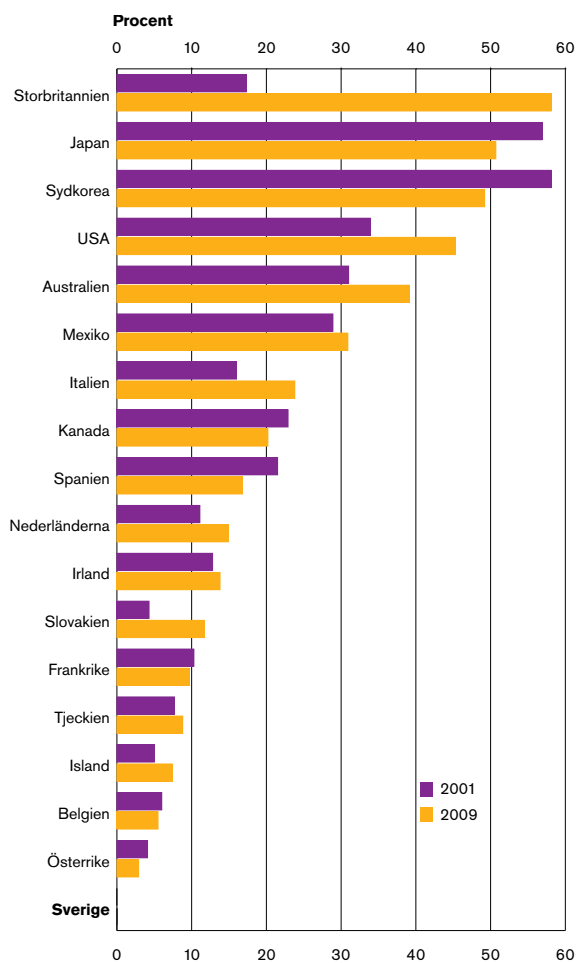

Figur 78. Fördelningen av utbildningsanordnarnas kostnader för eftergymnasial utbildning och forskning inom högskolan 2009, sorterat efter högst andel offentlig finansiering. I några länder subventioneras delar av de privata kostnaderna av offentliga medel. Den totala andelen offentlig finansiering visas i figur 77. Källa: Tabell B3.2b i EAG 2012.

länder till övervägande del av studieavgifter, men även annan privat finansiering förekommer. I Sverige fanns inga studieavgifter 2009 men 10 procent av finansieringen av svenska lärosäten kom ändå från privata källor. Det är medel för forskning från privata stiftelser och organisationer samt företag.

Under det senaste decenniet har hushållens andel av kostnaderna ökat i flera länder. Detta är särskilt markant i Storbritannien, där hushållens andel av finansieringen var 58 procent 2009, jämfört med 17 procent 2001. Ökningen beror på successivt höjda studieavgifter och även om vissa subventioner utgår är det en remarkabel förändring av finansieringen av Storbritanniens eftergymnasiala utbildning. Andra länder där hushållens andel av kostnaderna har ökat är USA, Italien, Nederländerna och Australien.

I Japan och Sydkorea har å andra sidan hushållens andel av kostnaderna minskat. I Japans fall har också andelen offentlig finansiering minskat och bortfallet kompenseras av ökad finansiering från andra privata källor än hushållen. I Sydkorea är det den offentliga finansieringen som har ökat.

Figur 79. Hushållens andel av utbildningsanordnarnas kostnader 2001 respektive 2009 per land, procent. I Sverige fanns inga studieavgifter innan 2011 och hushållens kostnader var därför marginella. Källa: Tabell B3.2b i EAG 2004 respektive EAG 2012. De länder som det finns uppgift om ingår.

Användningen av studieavgifter bland OECD-länder ökar

Sedan 1995 har 14 av de 25 länder det finns uppgift om (indikator B5 i *Education at a Glance 2012*, OECD) genomfört reformer avseende studieavgifter. Studieavgifter har införts eller höjts i nio av de OECD-länder det finns uppgift för, nämligen i Australien, Österrike (när studenter överskrider den nominella längden på utbildningen), Japan, Holland, Nya Zeeland, Portugal, Storbritannien och USA, samt på vissa håll i Tyskland där delstaterna sedan 2005 själva får besluta om de ska ha studieavgifter eller inte. Höjda avgifter kombineras ofta med ökat statligt studiestöd i form av lån och bidrag eller stipendier.

Därutöver har studieavgifter för utomeuropeiska studenter införts eller höjts i Danmark, Irland och Slovakien. Många länder har differentierade studieavgifter för nationella (inom EU avses hela EES) respektive internationella studenter. Förutom att studieavgifterna kan avse vissa studentgrupper kan de också variera mellan både ämnesområden och nivåer, samt i vissa fall inom länder.

Det är stora skillnader i nivån på studieavgifterna. I de nordiska länderna, samt i Tjeckien och Mexiko förekommer inte studieavgifter vid statliga lärosäten för nationella studenter. I de flesta länder som har studieavgifter för nationella studenter är de enligt OECD förhållandevis låga vid statliga lärosäten (mindre än 1 500 köpkraftsjusterade dollar läsåret 2008/09 för högskoleutbildning enligt figur B5.2, *Education at a Glance 2012*). USA har de högsta studieavgifterna (6 300 köpkraftsjusterade dollar läsåret 2008/09), följt av Sydkorea, Storbritannien, Japan, Australien, Kanada, Nya Zeeland samt Nederländerna. Enligt OECD har dessa länder, med undantag för Sydkorea och Japan, välutvecklade studiemedelssystem.

Den ökande studentmobiliteten i kombination med att studieavgifter finns i många länder har lett till att även länder som traditionellt inte har haft studieavgifter har infört sådana. Danmark införde studieavgifter för utomeuropeiska studenter 2006 och i Finland pågår ett pilotprojekt 2010–14 med avgifter för utomeuropeiska studenter på vissa utbildningar (*Tuition fees for international students*, Nordiska ministerrådet 2013). Sverige införde studieavgifter för utomeuropeiska studenter höstterminen 2011.

STORA STUDENTSTRÖMMAR MELLAN LÄNDER

Utbildningsmarknaden har kommit att bli alltmer internationell, där ett växande antal studenter i högre utbildning förlägger hela eller en del av sin studietid i ett annat land. Det är en utveckling som länge stått högt på den politiska agendan. Exempelvis finns mål till 2020 inom ramen för det europeiska samarbetet om högre utbildning att minst 20 procent av de studenter som examineras från högskolan ska ha studerat, eller utfört arbete kopplat till studierna, utomlands. I flera OECD-länder finns dessutom nationella riktlinjer som syftar till att öka rörligheten framför allt för studenter, men också för lärare.

Utbildning i ett annat land än det egna har i dag så stor omfattning att det för en del länder har avsevärd betydelse för ekonomin att ta emot inresande studenter, genom de avgifter studenterna ofta betalar och de pengar de spenderar i mottagarlandet. Till det kommer behovet av att rekrytera kvalificerad arbetskraft: genom att ta emot studenter kan mottagarlandet hoppas på att de som utbildar sig sedan stannar.

År 2010 var det mer än 4,1 miljoner studenter som studerade i ett annat land. Jämfört med året innan innebar det en ökning med 11 procent. Om jämförelsen görs över en längre tid, sedan millennieskiftet, har antalet studenter som studerade i ett annat land fördubblats.

Länderna varierar stort i hur många studenter som reser ut, respektive in. Av de ursprungs- och mottagarländer som hade flest utresande respektive inresande studenter 2010 (50 000 eller fler) samt Sverige, reste det största antalet stu-

Mottagarland																	
Ursprungsland	USA	Storbritannien	Australien	Tyskland	Frankrike	Kanada	Ryssland	Japan	Spanien	Nya Zeeland	Italien	Österrike	Syd-korea	Belgien	Schweiz	Sverige	Totalt
Kina	126 498	62 309	87 588	24 414	24 716	35 592	9 340	86 553	1 961	14 522	4 714	1 389	45 757	1 273	1 112	3 565	636 354
Indien	103 968	47 552	20 429	4 191	1 444	9 987	3 845	576	326	8 434	446	378	486	522	652	1 307	226 056
Syd-korea	71 514	5 203	7 311	5 357	2 230	8 445	707	25 660	370	2 813	417	465	-	67	225	88	136 592
Tyskland	9 463	20 157	2 054	-	7 129	1 251	216	446	2 914	1 596	1 239	25 186	109	955	13 811	1 740	123 229
Turkiet	12 287	4 410	490	29 873	2 282	975	447	178	227	39	585	2 915	67	400	1 048	510	78 968
Frankrike	7 648	17 584	1 453	6 651	-	8 052	88	609	3 396	409	854	588	101	17 811	5 741	462	77 653
Ryssland	4 784	4 551	846	13 568	3 822	1 683	-	333	1 311	534	1 132	858	346	596	925	699	68 626
Malaysia	6 135	13 306	19 578	932	819	1 056	2 672	2 271	21	3 076	5	14	457	22	33	98	60 624
Italien	4 036	11 371	417	8 857	5 851	375	42	171	6 101	85	-	7 594	14	2 537	5 957	435	59 024
Marocko	1 110	430	17	6 489	27 467	4 344	860	35	6 344	7	1 554	46	26	2 732	367	40	57 007
USA	-	15 670	3 018	3 922	3 435	9 054	84	2 239	1 099	3 239	285	608	988	285	678	613	56 987
Iran	4 689	5 567	2 023	4 606	1 810	6 474	207	235	261	271	1 678	728	62	604	525	2 365	55 956
Kazakstan	1 919	2 074	101	1 136	246	360	27 833	75	27	55	85	63	118	151	46	42	55 713
Vietnam	12 996	2 786	9 609	3 958	5 820	1 113	2 611	3 280	36	833	95	99	1 662	399	137	150	55 551
Nigeria	6 510	25 717	291	577	203	2 067	717	68	72	84	205	122	39	188	56	355	54 591
Ukraina	1 712	1 095	54	9 311	1 449	1 167	13 603	75	1 107	74	1 145	923		224	332	320	51 728
Sverige	3 088	5 032	811	678	432	192	16	174	237	157	105	230	15	62	258	-	18 834
Totalt 2010	684 807	534 555	271 225	263 972	259 935	195 544	160 955	141 599	98 611	70 883	69 905	68 538	59 194	55 057	53 901	44 849	4 119 002
Totalt 2000	475 169	222 936	105 764	187 033	137 085	94 401	41 210	66 607	25 502	8 210	24 929	30 382	3 373	38 799	26 003	25 548	2 071 963

Tabell 31. Inresande respektive utresande studenter fördelade efter ursprungsländer och mottagarländer 2010 (ISCED-nivå 5A, 5B och 6). Tabellen omfattar de länder som hade flest utresande respektive inresande studenter (fler än 50 000), och Sverige. Källa: Tabell C4.6 i EAG 2012.

denter ut från Kina eller Indien. Fem länder tog emot nära hälften av alla studenter som studerade i ett annat land: Australien, Frankrike, Tyskland, Storbritannien och USA.

Även om antalet utresande respektive inresande studenter ökat också för Sveriges del sedan millennieskiftet, är Sverige en liten aktör i sammanhanget.

UTBILDNINGSMÅL I EUROPA 2020

Europa 2020 är Europeiska unionens (EU) övergripande strategi för jobb och smart, hållbar och inkluderande tillväxt. I Europa 2020 anges fem övergripande mål kring sysselsättning, forskning, klimat, utbildning och fattigdom som EU ska ha uppnått 2020. Två av målen berör högskolan direkt – det ena är att tre procent av bruttonationalprodukten ska investeras i forskning och utveckling, det andra att utbildningsnivån ska höjas.

På utbildningsområdet har man fastställt ett antal riktmärken, ett av dessa är att minst 40 procent av 30–34-åringarna ska ha minst tvåårig eftergymnasial utbildning. Därtill har kommit ett riktmärke för att främja rörlighet med utbildningssyfte. För högskoleutbildning gäller att minst 20 procent av dem som tar en examen ska ha studerat utomlands under en period.

Sveriges utbildningsmål

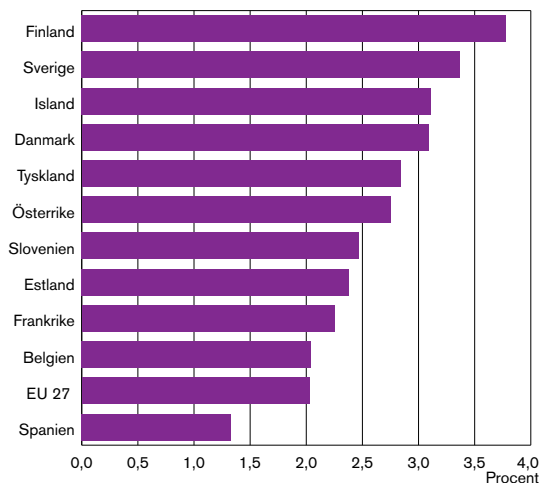
Mål för slutförd eftergymnasial utbildning

Sveriges mål är att 40–45 procent av 30–34-åringarna ska ha minst tvåårig eftergymnasial utbildning 2020.

Redan 2011 hade 47,5 procent av den svenska befolkningen i åldrarna 30–34 år sådan utbildning enligt Eurostats uppföljning, så det svenska målet är en lägre nivå än dagens. Många andra länder, särskilt de nordiska och baltiska länderna, är också försiktiga i sin målsättning. Polen däremot, där de ungas utbildningsnivå redan höjts kraftigt, har ambitioner att ytterligare höja utbildningsnivån och deras mål är 45 procent. (Se *Andra länders utbildningsnivå riskerar dra ifrån Sveriges*, Statistisk analys 2012/12, Högskoleverket.)

Mål för mobilitet

Målet för mobilitet är att av dem som tar en examen i högskolan ska minst 20 procent ha studerat en period om minst tre månader utomlands. Exakt hur målet ska följas upp är ännu inte fastställt och det finns inte någon jämförbar internationell statistik. Som en indikation på måluppfyllelsen i Sverige kan vi av den nationella statistiken konstatera att av dem som tog en examen läsåret 2011/12 (exklusive inresande studenter) hade knappt 15 procent studerat en period utomlands. Här ingår emellertid också kortare språkstudier utomlands, så andelen är något överskattad. Andelen har legat omkring denna nivå i flera år, alltså en bit ifrån EU:s mål.

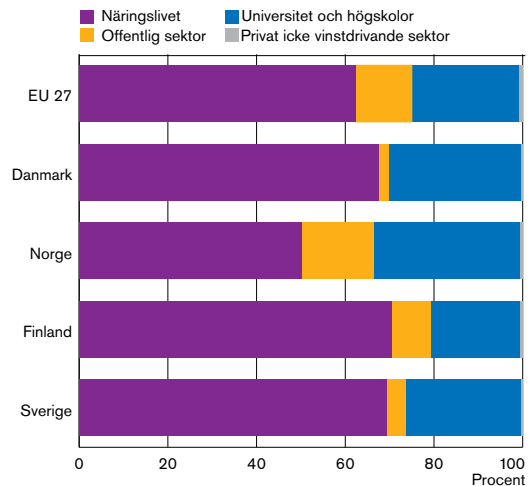
Figur 80. Ländernas satsningar på FoU 2011 mätt som andel av BNP, procent. I figuren ingår de länder vars mål är 3 procent eller mer, samt ESS-landet Island (vars uppgifter avser 2009). EU:s mål är 3 procent. Källa Eurostat.

Sverige är inte unikt och även i många andra EU-länder är det betydligt mindre andel än 20 procent av de examinerade som har studerat utomlands. Man kan därmed konstatera att målet är mycket ambitiöst.

Mål för satsningar på FoU

Avseende satsningar på forskning och utvecklingsarbete (FoU) är det överordnade målet att 3 procent av EU:s brutonationalprodukt (BNP) ska satsas på FoU. Sverige har satt sitt nationella mål till 4 procent vilket innebär en höjd ambitionsnivå jämfört med i dag. Samma nivå har Finland satt och även Österrikes mål är högt, 3,76 procent. I sju länder (Belgien, Danmark, Tyskland, Estland, Spanien, Frankrike och Slovenien) är målet 3 procent, medan övriga länder har satt lägre mål.

Sverige har länge tillhört de länder som satsat mest på FoU i förhållande till BNP men trenden har varit nedåtgående sedan toppåret 2001 då Sveriges satsningar på FoU utgjorde 4,1 procent av BNP. Detta trots att även företag med färre än 50 anställda sedan 2005 ingår i be-

Figur 81. Fördelning av utförd FoU 2011 per utförande sektor inom några nordiska länder samt EU-genomsnittet, procent. Källa: Eurostat.

räkningsunderlaget. Finland gick förbi Sverige 2009 och satsar fortfarande mer än Sverige i förhållande till BNP. Andra länder som satsar förhållandevis mycket på FoU är Danmark, Island, Tyskland och Österrike. Två länder där satsningarna på FoU ökat markant under den senaste tioårsperioden är Slovenien och Estland. År 2001 var deras satsningar 1,5 respektive 0,7 procent av BNP, vilket kan jämföras med EU-genomsnittet som var 1,9 procent av BNP. Tio år senare satsade Slovenien 2,5 procent av BNP på FoU och Estland 2,4 procent. Estland har därmed nära trefaldigat sina satsningar på FoU sedan 2001.

Forskningen och utvecklingsarbetet bedrevs 2011 inom EU till 62 procent inom företagssektorn, 24 procent inom universitet och högskolor och 13 procent inom statlig instituttssektor. I Sverige är företagssektorns andel av FoU större, 69 procent, och universitet och högskolor stod för 26 procent av Sveriges FoU. Här är instituttssektorn ganska liten, endast 4 procent av forskningen och utvecklingsarbetet bedrivs inom statliga institut.